

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาที่จะผลิตบัณฑิตไปเป็นผู้นำในสังคมทั้ง ทางด้านความคิดและการปฏิบัติคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ คือผู้ที่พร้อมไปด้วย ความรู้และคุณธรรม เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้น จะเกิดขึ้นได้จากการจัดหลักสูตร และการสอน การสอนนั้นจะต้อง เป็นไปตามหลักสูตร ดังนั้นหลักสูตรจึง เป็นหัวใจสำคัญ อันดับแรกที่จะสร้างคุณสมบัติอันพึงประสงค์ดังกล่าวได้

หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ วิชาชีพ (Professional Education) วิชาพื้นฐานทั่วไป (General Education) และวิชาเลือก (Elective Courses) องค์ประกอบของหลักสูตรที่จะสนองวัตถุประสงค์ในเรื่องคุณธรรมของบัณฑิตก็คือวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งเป็นเนื้อหาความรู้รวมทั้ง กิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติ และบุคลิกที่กว้าง-ขวาง ไม่คิดแคบเฉพาะสาขาวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรมค่าน ต่าง ๆ เพื่อเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น ประกอบวิชาชีพของตนได้ดี และมีประสิทธิภาพ มากขึ้น¹

¹ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 29.

แต่เดิมนั้น หลักสูตรจะเน้นวิชาชีพอย่างเดียว วิชาพื้นฐานที่มีอยู่ก็เป็นวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ทำให้บัณฑิตมีความรู้แคบเฉพาะสาขาวิชาชีพของตนเท่านั้น ก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและขาดความคิดที่กว้างไกลในการร่วมแก้ไขปัญหาของสังคม โดยส่วนรวม ทางทบวงมหาวิทยาลัยได้เล็งเห็นความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไปดังกล่าว จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร การศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517¹ กำหนดให้มีวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างน้อย 30 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น 4 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาสังคมศาสตร์ หมวดวิชามนุษยศาสตร์ หมวดวิชาภาษา หมวดวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ โดยมีข้อกำหนดว่าให้เรียนหมวดละไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต แต่ถาเรียนวิชาเอกหรือวิชาโทในหมวดวิชาใดคั้งทีกล่าวนี้ ก็ให้นำวิชาเอกหรือวิชาโทนั้นมาใช้แทนวิชาพื้นฐานทั่วไปในหมวดเดียวกันได้

หลังจากที่ได้กำหนด เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร การศึกษาระดับปริญญาตรีให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยถือปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ทางทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตร การศึกษาระดับปริญญาตรี ในระหว่างวันที่ 2 - 4 สิงหาคม 2522 ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีผู้แทนระดับสูงจากมหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทุกแห่งมาประชุมรวมกัน และได้พิจารณาถึงสถานการณ์ และปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไปที่จัดสอนอยู่ในแต่ละสถาบัน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งวัตถุประสงค์ รูปแบบของหลักสูตร ตลอดจนการจัดสอน ที่ประชุมมีความคิดเห็นว่าควร ได้มีการศึกษาให้ละเอียดในเรื่องนี้ เพื่อจะเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปให้เหมาะสม และตรงกับจุดมุ่งหมายอันแท้จริงของวิชาพื้นฐานทั่วไปต่อไป

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, "หลักเกณฑ์มาตรฐานว่าด้วยหลักสูตร การศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517" ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดมาตรฐานหลักสูตร การศึกษา.

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้ เพื่อประโยชน์ดังกล่าว และได้เลือกศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทยที่ริเริ่มการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในชั้นปีที่ 1 และ 2 ในลักษณะแบ่งเป็นขั้นตอน (Lock - step Curriculum) และบังคับสำหรับนักศึกษาทุกคนในปี พ.ศ. 2505¹ ทั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงและยังคงดำเนินการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในชั้นปีที่ 1 มาจนถึงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาประวัติและพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2505 - 2523)
3. ศึกษาถึงสถานภาพและปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน
4. ศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอดีตถึงปัจจุบันกับสถานภาพและปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน

¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หนังสือธรรมศาสตร์ (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์จำกัด, 2512), หน้า 31 และ "ความเป็นมาของหลักสูตรพื้นฐานโดยย่อ," เอกสารประกอบการประชุมของคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรพื้นฐาน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 10 มกราคม 2520, หน้า 1 (อัคราเนา.).

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้คือ

1. การวิจัยนี้จะศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 - 2523 ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ พัฒนาการเกี่ยว
กับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การบริหารหลักสูตร และการเรียนการสอน
2. การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้คือ

1. ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลที่เป็นเอกสาร และสิ่งตีพิมพ์ที่ได้จาก
แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ และได้รับการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยถือว่า ข้อมูลที่
ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้
2. ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป
ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่
จากการสัมภาษณ์และใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากเหตุดังต่อไปนี้

1. เอกสารบางส่วนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปสูญหายไป ทำให้การค้นคว้าหารายละเอียดบางอย่างทำไม่ได้
เต็มที่ ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลอาจทำให้การวิจัยเกิดความคลาดเคลื่อนไปได้บ้าง
2. การตอบแบบสอบถามของอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งอาจจะตอบไม่ตรง
กับความรู้สึกอันแท้จริงตามที่ชนะของตน เพราะอาจจะคำนึงถึงผลเสียจากการตอบหรือ

เป็นเพราะการปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน ความไม่สมบูรณ์นี้เป็นลักษณะธรรมชาติของการเก็บข้อมูลแบบตอบแบบสอบถาม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามที่จะสร้างแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความไม่สมบูรณ์น้อยที่สุด

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

พัฒนาการของหลักสูตร	หมายถึง	ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของหลักสูตรในค่านต่าง ๆ 4 ค่าน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การบริหาร-หลักสูตร และการเรียนการสอน
วิชาพื้นฐานทั่วไป	หมายถึง	รายวิชาพื้นฐานที่มีใช้วิชาชีพ วิชาเอก วิชาโท หรือวิชาเลือกในสาขาวิชาชีพ
สถานภาพ	หมายถึง	สภาพและลักษณะของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะได้รับประโยชน์คือ

1. ผลการวิจัยจะใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ผลการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางแก่ทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในการกำหนดนโยบายการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป
3. ผลการวิจัยจะเป็นเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้าสำหรับนิสิตนักศึกษาและผู้สนใจเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย